VÄST SAHARA

Nr 2 2013 Pris 30 kronor

Livstids fängelse för protestläger 4

Svenska företag göder ockupationen 6

EU-parlamentariker utkastade ur Marocko 19

PÅ VÄG MOT VAD?

VÄST SAHARA

Utges av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra nummer per år.
ISSN 1652-2052
Ansvarig utgivare och redaktör:
Lena Thunberg
Redaktionsråd:
Ulla-Karin Karlson
Jan Strömdahl
Arto Valtonen
Monica Zak
Grafisk form:
Tidningsform & Textfason
Layout:
Ulla-Karin Karlson
Adress:
Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg
Telefon:
070 - 475 46 45
Hemsida och facebook:
www.vastsahara.net
E-post:
vastsahara@brevet.nu
Prenumerationer:
Privatperson: 125:-
Stödprenumeration: 145:-
Organisationer: 150:-
Utländsk pren: 200:-
Plusgiro:
20 40 03 - 8
Föreningen Västsahara:
Jan Strömdahl
070 - 438 88 41

Omslagsbilder:
Framsida: Natasa Mirosavic
Utanför flyktingläger El Aaiún.
Baksida: Oum Draiga
UN Photo/Martine Perret
Tryckeri: Markaryds Grafiska
Presslagd: April 2013

Tidskriften Västsahara får bidrag av Statens kulturråd och Folke Bernadotte-akademin.

Livstids fängelse för protestlägret Gdeim Izik
Livstid, 30 och 25 års fängelse för erkännande under tortyr. 4

Marockansk fångvård
Han torterades för att han överklagade sin dom. 5

Atlas Copco bidrar till fosfatstölden
Levererar borrmaskiner för fosfatbrytning i Västsahara. 6

Wisby Tankers ger bränsle åt ockupationen
Samarbetar med Marocko-vänlig multimiljardär. 8

Ska vi behöva vänta 40 år till?
”Vi är ett offer för okunnighet”. 12

Öckerö sluter vänortsavtal med Marocko
Ingen annan svensk kommun har vänortsavtal med Marocko. 14

EU-parlamentariker förnedrade och utslängda
Isabella Lövin utkastad utan formella eller lagliga grunder. 19

Nytt MINURSO-mandat?

FN:s rapportör om tortyr ger i sin senaste rapport svidade kritik mot Marockos rättssystem; anmälan om misshandel och tortyr övervakas inte, fängelseförhållandena är usla, anhöriga informeras inte om gripande, erkännande under tortyr används i rättegångar. Och värst är situationen för västsaharier. Juan Méndez kräver att FN-styrkan MINURSO:s mandat ska utvidgas så att övergrepp mot civilbefolkning utreds och rapporteras.

Samma krav har i åratal kommit till FN:s säkerhetsråd, men Frankrike med sin vetorätt har motsatt sig detta. MINURSO är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som saknar MR-mandat. Men i april signalerade USA att man vill utvidga mandatet. 30 april kommer Säkerhetsrådets beslut om en förlängning av MINURSO.

25 civila västsaharier som deltagit i protestlägret Gdeim Izik dömdes av en militärdomstol i februari till livstid, 30 eller 25 års fängelse utan annan bevisning är erkännande under tortyr.

I mars stoppades Isabella Lövin och tre andra EU-parlamentariker på förnedrande sätt av marockanska myndigheter, när de var på väg till Västsahara. Inga protester från regering eller EU. Nu uppmanar hon riksdagen att omedelbart skicka parlamentariska delegationer till Västsahara.

Trots Marockos ockupation finns representanter för svenskt näringsliv i Västsahara. Atlas Copco säljer borrmaskiner som används vid fosfatbrytning i Västsahara och Wisby Tankers fraktar olja till Västsahara.

Svenska UD firar i år ett 250 år långt handelssamarbete med Marocko.

Den svenska riksdagen tog i december det historiska beslutet att Sverige måste erkänna Västsahara som stat. Vad gör regeringen?

Och hur länge kan Polisario övertala sin unga befolkning att hålla sig lugn?

LENA THUNBERG
redaktör för tidskriften Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över områden som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielserörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar.

År 2006 undertecknade EU ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

SENASTE NYTT

Sverige firar Marocko

Under 2013 firar Utrikesdepartementet att Sverige under 250 år haft goda handelsförbindelser med Marocko. Ett bilateralt handelsavtal om handel, fred och navigation skrevs under 1763 för att stoppa piratverksamhet. Ett konsulat upprättades i staden Salé, där så många västsaharier idag sitter fängslade och torteras.

Marinens fartyg HMS Carlskrona gjorde officiellt besök i Marocko i mars på sin väg att jaga pirater och motverka sjöröveri i Adenviken. Med på båten fanns chefen för UD:s enhet för Mellanöstern och Nordafrika, ambassadör Robert Rydberg. Statssekreterare för handel Gunnar Oom besökte Marocko i april.

Sedan 2008 har Business Sweden, tidigare Exportrådet, kontor i Casablanca som utgör den svenska ambassadens handelsavdelning. Kontoret täcker de fransktalande länderna i Nord- och Västafrika.

I februari besökte talmannen för Marockos parlament Sverige och träffade bland andra infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd. Han var inbjuden av riksdagen som i december beslutade att erkänna staten Västsahara.

Vill du veta mer? **Tidskriften Västsahara:** Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso**: Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **Støttekommitteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no. **Polisario Front**: Telefon 08-315610
Lästips: Västsahara – Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 80:-, Informationsfoldrar (enstaka gratis): Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008, Västsahara 2006, Unga i öknen 2012 och Västsahara väntar på frihet 2013.

Sju av de 25 dömda västsaharierna.

Protestlägret Gdeim Izik stormades 2010 av marockansk polis.

Livstids fängelse för protestlägret

En marockansk militärdomstol dömde den 17 februari 25 västsaharier till mycket långa fängelsestraff. Nio av dem fick livstid, fjorton fick mellan 20 och 30 års fängelse och två personer dömdes till två års fängelse, som de redan avtjänat i väntan på rättegången.

De åtalade, som hävdar att de är oskyldiga, dömdes ”utan att deras uppgifter om att erkännandena skett under tortyr och tvång utretts. Bland de åtalade finns flera människorättsaktivister och förespråkare för ett självständigt Västsahara. Dessa erkännanden var uppenbarligen det främsta, om inte det enda, beviset mot dem.” Detta skriver organisationen Human Rights Watch i en rapport i april.

Rabats militärdomstol dömde de civila personerna för våldsamt motstånd mot säkerhetsstyrkor den 8 november 2010, när protestlägret Gdeim Izik revs och stormades av marockansk polis. Elva säkerhetspoliser och två civila västsaharier dödades under stormningen eller efteråt.

De åtalade anklagades för att ha ”bildat ett kriminellt gäng”, för dödligt våld mot poliser eller medhjälp till våldet. Två åtalades för att ha skändat eller stympat ett lik.

De åtalade har överklagat domarna.

Domstolen avvisade försvarets krav på att de åtalades uppgifter om att de hade torterats av polis och tvingats skriva under uttalanden som de inte hade läst skulle undersökas.

”Det är djupt tragiskt att människor dog i Gdeim Izik, men efter 26 månader har åklagaren inte lyckats visa att de flesta av de åtalade är ansvariga för våldet, skriver HRW. Gång på gång ser vi marockanska åklagare vid politiskt känsliga rättegångar utan fysiska bevis eller vittnesbevis som pekar ut den åtalade. I stället går man enbart på erkännande som man fått fram under omständigheter som kan ifrågasättas.”

”Marocko bör fria de dömda västsaharierna eller lova dem en ny och rättvis rättegång inför en civil domstol,” skriver Human Rights Watch.

När rättegången startade hade 21 av de åtalade suttit fängslade i mer än två år.

”Att ställa civila inför en militärdomstol bryter mot de mest grundläggande reglerna för en rättvis rättegång”, skriver Human Rights Watch.

En dom från en militärdomstol kan bara överklagas om det gäller själva proceduren, inte själva fakta i rättegången. Vid ett överklagande i en civil domstol däremot är det tillåtet att gå igenom alla fakta i målet.

Vid rättegången kunde ingen av åklagarens vittnen identifiera någon av de åtalade som ansvarig för våldsamma aktioner. De vapen som åklagaren presenterade kunde inte bindas tekniskt till de åtalade. Endast de åtalades erkännande binder dem vid vapnen.

Bland de 25 dömda finns flera kända människorättsaktivister som Naama Asfari, Mohamed Tahlil och Ahmed Sbai. Naama Asfari greps dagen före stormningen av Gdeim Izik.

Under och efter händelserna vid Gdeim Izik arresterade den marockanska säkerhetstjänsten hundratals västsaharier. Förutom de 25 ställdes 120 västsaharier inför rätta i El Aaiún. De är villkorligt frigivna men inte dömda.

Svenskar bevakade rättegången: Försvarets krav avvisades

När rättegången mot de 25 västsaharierna äntligen skulle börja den 1 februari fanns 53 internationella observatörer från Spanien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Schweiz och Storbritannien på plats. De svenska juristerna Natasa Mirosavic och Lisa Staxäng, som representerade Internationella Juristkommissionen (ICJ), svenska avdelningen, fanns också där.

Natasa Mirosavic och Lisa Staxäng anlände tidigt på morgonen i god tid till rättegången vid militärdomstolen i Rabat.

– Det var många militärer där, västsaharier började samlas, demonstrationer och motdemonstrationer ägde rum utanför rättegångslokalen, berättar Natasa Mirosavic.

– Vi hade en egen tolk och det var väldigt bra, men han kom i sista minuten för att han hade svårt att ta sig in i lokalen på grund av stor trängsel. De västsahariska anhöriga fick inte komma in från början.

– En hel rad rättegångshinder presenterades av försvaret: En av advokaterna var inte närvarande. Försvaret hade inte fått kopior på alla akter i tid. De krävde att vittnen från dialoggruppen mellan de marockanska myndigheterna och Gdeim Izikrepresentanterna skulle kallas. Försvaret ville också kalla karaktärsvittnen som bland annat kunde styrka att åtalade inte befunnit sig på platser de anklagades för att ha varit. Man ville också kalla som vittnen poliserna som skrev förhörsrapporterna.

– Försvaret krävde att rättegången skulle ajourneras med ordentligt med tid för advokaterna att sätta sig in i alla dokument samt möjlighet att kalla de nya vittnena, berättar Natasa Mirosavic.

– Åklagaren ville inte alls skjuta på rättegången med motivering att de åtalade redan väntat mycket länge, nästan två år.

– Rätten tog en mycket lång paus och meddelade sedan att rättegången skulle starta igen efter en vecka, att inga poliser eller personer från dialoggruppen skulle kallas och endast tre eller fyra av de vittnen som försvaret begärt skulle kallas. Något motiv för dessa beslut gavs inte, berättar Natasa Mirosavic.

”Tortyren hade varit svårast i början men misshandel hade förekommit ända fram tills rättegången började”

De svenska juristerna bad att få tala med både åklagaren och domaren men båda vägrade att svara på frågor.

Eftersom rättegången ajournerades en vecka reste svenskarna tillbaka till Sverige men de fick möjlighet att prata med några av de anhöriga till de åtalade.

– Det är cirka 120 mil från El Aaiún till Saléfängelset. Därför har de anhöriga turats om att bo på plats för att besöka sina släktingar. Från början fick de bara träffas fem minuter i veckan med en vägg emellan sig. Senare utökades det till i timme per dag. Situationen har varit svår ekonomiskt för de anhöriga och de var oroliga för att straffen skulle bli höga, berättar Natasa Mirosavic.

Förhållandena för de åtalade hade varit svåra med dåliga kläder och lite mat. Tortyren hade varit svårast i början men misshandel hade förekommit ända fram tills rättegången började, uppgav de anhöriga för Natasa Mirosavic. De åtalade hade försökt anmäla tortyren och även hungerstrejkat flera gånger.

Text: Lena Thunberg
Bild: Anonym

Gdeim Izik

I oktober 2010 byggde cirka 20 000 västsaharier upp ett protestläger utanför huvudstaden El Aaiún. Dom krävde arbete, bostäder, ett slut på marginaliseringen av västsaharier och ett slut på stölden av råvaror. En dialog startade mellan representanter för västsaharierna och den marockanska ockupationsmakten. Efter en månad stormades protestlägret av marockanska säkerhetsstyrkor, upplopp skedde i El Aaiún och hundratals västsaharier greps.

25 av dem satt fängslade utanför Rabat i över två år utan rättegång med hot om dödsstraff från en militärdomstol.

Mohamed Dihani före, under och efter misshandeln. Vid rättegången 15 april sänktes straffet till sex års fängelse.

Marockansk fångvård

I samma fängelse i Salé utanför Rabat som de 25 Gdeim Izikfångarna sitter finns också Mohamed Dihani. Han är dömd till 10 års fängelse för påstådd ”terrorism”. Bevisen mot honom är endast hans bekännelser – under tortyr.

Mohamed Dihani anklagas för att ha planerat ett fritagningsförsök av västsahariska fångar i Svarta fängelset, mörda kollaboratörer och förbereda terrorattack i Italien.

Han överklagade sin dom, hävdar att han är oskyldig och att han har torterats. Måndagen 15 april ska den nya rättegången ske i hovrätten. Fem dagar dessförinnan, den 11 april, togs dessa bilder på en svårt misshandlad Mohamed Dihani med bakbunda händer i fängelset. Fotografen är anonym.

Det är den västsahariska människorättsorganisationen ASVDH som har spridit bilderna och informationen. Brahim Dahane, som fick den svenska regeringens Per Angerpris 2010 för sitt fredliga arbete för mänskliga rättigheter, är ordförande i organisationen.

Mohamed Dihani greps 2010 och var försvunnen under sex månader. Det visade sig att han suttit i det hemliga fängelset Temara och torterats i tio dagar. Han fördes därefter till Saléfängelset där han också torterades.

”Han överklagade sin dom, hävdar att han är oskyldig och att han har torterats.”

Text: Lena Thunberg
Bild: Anonym

Atlas Copco bidrar till fosfatstölden

Atlas Copco levererade år 2008 två stycken 84 tons Pit Viper PV275 till fosfatgruvan Bou Craa i ockuperade Västsahara. De mobila borrarna används för att göra språnghål, så att fosfatmalmen kan sprängas loss. Svenska AP-fondernas Etikråd arbetar enträget med att få företaget Incitec Pivot från Australien att sluta köpa fosfat från Västsahara. Samma fosfat som sprängts loss med hjälp av Atlas Copcos borrutrustning.

Det måste sägas: Atlas Copcos satsning på företagsetik är förmodligen unik i svenskt näringsliv. Det behövs bara en snabb blick på deras hemsida för att inse det. Men det finns ett litet gruskorn som skaver. Det är bilderna som jag har framför mig. På den gula karossen står det Pit Viper PV275 Atlas Copco. Bilderna kommer från fosfatgruvan Bou Craa. Hur går det ihop med den ambitiösa etiksatsningen som beskrivs på koncernens hemsida?

Det finns även spännande läsning på hemsidan om bolagets historia. Redan 1948 fanns Atlas Copco i Marocko. Sen nämns år 2008 då företaget levererade två Pit Viper PV275 till Bou Craa. Totalt fyra har levererade till det marockanska gruvbolaget OCP (Office Chérifien des Phosphates), som utvinner i Bou Craa. I en reklamfilm på YouTube berättar en mörk reklamröst hur effektivt PV275 borrar. I nästa klipp fylls hålen med sprängmedel. En samtidig krevad lyfter flera ton mark uppåt.

”Vi förutsätter att Atlas Copco omedelbart avslutar sin delaktighet i denna oetiska verksamhet.”

– Atlas Copco har sålt utrustning till en kund som är verksam i Marocko och i Västsahara. Det gäller borrutrustning, svarar Atlas Copcos företagsetiska chef Karin Holmquist på mina frågor.

Hon vill inte ge några siffror för Atlas Copcos försäljning till det ockuperade Västsahara. Istället får jag följande svar:

– Idag finns inget handelshinder med Västsahara. Atlas Copcos affärskod bygger på internationella etiska riktlinjer såsom FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella bolag och FN:s deklaration för mänskliga rättigheter.

Atlas Copcos borrmaskin på plats i fosfatgruvan Bou Craa i Västsahara.

Jag får veta att Atlas Copco involverar externa experter och organisationer i sitt etik- och hållbarhetsarbete:

– Vi har kontakt med experter som tidigare arbetade inom Amnesty Business Group, Unicef, Rädda Barnen. Vi är aktiva deltagare i UN Global Compacts Nordiska Nätverk. Jag bjuder årligen in Amnesty International till en formell intressentdialog med de största ägarna i Atlas Copco. Jag samtalar regelbundet med några kunders CSR-experter inom gruvindustrin, säger Karin Holmquist.

Jag tittar på bilden igen. En gul borrutrustning som ser ut som en avfyrningsramp på larvfötter. Den finns i Bou Craa. Ockuperat sedan 1975. Enligt Freedom House världens mest ofria land.

Atlas Copco ägs av Wallenbergkontrollerade Investor. Jacob Wallenberg var vice styrelseordförande i Atlas Copco när PV275 levererades till Bou Craa. Han vill inte bli intervjuad. Ingen på Investor vill säga något om deras ansvar som ägare. Istället skickas etikchefen från Atlas Copco fram.

Svar kommer från Amnesty. De deltar inte i några möten med Atlas Copco, inte sedan 2008, även om de får inbjudningar. De har ingen aning om vilka experterna är från nerlagda Amnesty Business Group som sägs hjälpa Atlas Copco.

– Det är problematiskt om Atlas Copco säljer utrustning, som används på ockuperade områden. Vi vet vilket förtryck västsaharierna lever under och hur deras naturtillgångar exploateras av Marocko utan att komma västsaharierna till del. Atlas Copco behöver redovisa hur de säkerställer att deras försäljning inte bidrar till konflikten, förstärker ockupationsmakten och bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter, säger Anna Gustafsson på Amnesty.

AP-fondernas Etikråd redovisar i sina årsrapporter från 2010 och 2011, varför de försöker få företaget Incitec Pivot från Australien att sluta köpa fosfat från Västsahara:

”Västsahara är sedan 1975 ockuperat av Marocko och står på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. FN:s rättschef (Hans Corell) slog i januari 2002 fast att ingen utvinning av naturresurser kan ske i Västsahara mot den västsahariska befolkningens vilja. Det skulle vara i strid med FN:s konvention för medborgerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter”.

Jag frågar Atlas Copcos företagsetiska chef Karin Holmquist om utlåtandet från FN:s rättschef som Etikrådet nämner i sin årsrapport. Hon svarar:

– Situationen i Västsahara är komplicerad, och bland företag som har varit och är verksamma där har olika beslut fattats. Norska rederier har valt att inte göra affärer med Västsahara.

– Atlas Copco har lång närvaro i Marocko och har kunder i flera branscher bland annat i gruvsektorn. En av gruvkunderna är ett av Marockos största bolag som ägs till 65 % av staten. Bolaget har flera gruvor varav en i sydöstra Västsahara. Atlas Copco säljer gruvutrustning och service till denna kund. Atlas Copco har bedömt denna kund och kunden är pilotföretag för ISO 26000, som är en vägledande standard för socialt ansvar, liksom Atlas Copco självt är i Marocko.”

Erik Hagen är ordförande i Western Sahara Resource Watch, (WSRW). Han har i flera år diskuterat och argumenterat med företag om Västsahara. Så här svarar han på Atlas Copcos uttalanden:

– Det är inte logiskt att ett företag, med så omfattande rutiner för samhällsansvar, väljer att ha verksamhet i det ockuperade Västsahara. Företaget erkänner ju att man känner till principen att det är västsaharierna som ska förvalta naturresurserna där – inte Marocko. Då är det underligt att ha verksamhet i Västsahara och samtidigt hävda att man agerar med samhällsansvar. Jag förstår inte deras resonemang. Det är ologiskt, säger Erik Hagen.

Hagen menar att företag har ett stort ansvar för folkrätten.

– Stater kan bryta mot folkrätten. Företag kan bidra till att stater bryter mot folkrätten. Det är två sidor av samma mynt, menar han.

– Vi förutsätter att Atlas Copco omedelbart avslutar sin delaktighet i denna oetiska verksamhet, säger Erik Hagen.

Christina Kusoffsky Hillesöy är ordförande i AP-fondernas Etikrådet och vd på Tredje AP-fonden.

– AP-fondernas gemensamma Etikråds samarbete omfattar dialoger med utländska bolag vilket innebär att AP-fonderna inte samarbetar när det gäller svenska bolag.

– Informationen om Atlas Copco var ny information för oss på Tredje AP-fonden och vi kommer att kontakta bolaget, säger Christina Kusoffsky Hillesöy.

Sedan 2008 står två Pit Viper PV275 i Bou Craa och borrar. Marocko tjänar stora pengar på västsahariernas fosfat. För Atlas Copco genererar borrarna nu bara dålig reklam. På bilden lyser det skarpt från solljuset som speglar sig från den brunvita fosfatsanden rakt på den gula plåten.

Text: Arto Valtonen
Bild: Anonym

Det överfulla Svarta fängelset i El Aaiún 2005.

Svidande kritik från Människorättsrådet

Tortyr, misshandel, grym och omänsklig behandling förekommer inom det marockanska rättssystemet, konstaterar FN:s Människorättsråd.

Vid påstådda hot mot den nationella säkerheten eller stora demonstrationer ökar risken för tortyr och misshandel. Det är vanligast att detta sker vid själva gripandet och i början av fängelsevistelsen, men det förekommer också i senare skeden och under hela fängelsetiden.

Detta skriver Människorättsrådets Särskilda rapportör om tortyr i en rapport publicerad den 28 februari. Det var i september som Juan Méndez besökte Marocko och El Aaiún i Västsahara.

Snabba eller grundliga utredningar om tortyr- och misshandelsfall saknas, inga åtal mot förövarna väcks och ingen effektiv kompensation eller rehabilitering sker till offren.

Det rättsmedicinska systemet måste omedelbart ses över och ändras, eftersom man varken upptäcker, dokumenterar eller korrekt bedömer påstådd tortyr och misshandel. Detta kan vara en av orsakerna till att bevis, som framkommit under tortyr, används.

Förhållandena i fängelserna är alarmerande. De är överfulla, misshandel och straff förekommer, sanitära förhållanden är bedrövliga, maten otillräcklig och dålig och tillgången till sjukvård mycket begränsad. Fångarna är därför beroende av hjälp från sina släktingar för att undvika undernäring.

Sparkar, slag, verbala förolämpningar och hot, slag mot fotsulorna (falaqa), waterboarding, el mot könsorganen, främmande föremål i anus etc. förekommer.

Vid påstådda hot mot statens säkerhet används tortyr systematiskt. De misstänkta registreras ofta inte och hålls fängslade i veckor utan att få träffa jurister. Anhöriga informeras inte.

Västsaharier är speciellt utsatta för våld från marockansk rättspersonal. Polis plundrar regelbundet privata hem, där anhängare till ett självständigt Västsahara bor. Personer kidnappas och dumpas i öknen. På fängelset i El Aaiún förekommer våldtäkt och isolering i flera veckor.

FN-tjänstemannen kräver att rättegången mot de 25 Gdeim Izik-fångarna tas om i en civil domstol med en opartisk utredning om själva ansvaret och anmäld tortyr och misshandel.

Text: Lena Thunberg
Bild: ASVDH

Wisby Tankers ger bränsle åt ockupationen

”Ring Jonas i Stockholm så får du veta mer”, säger mannen glatt och ger mig ett mobilnummer.

Jag befinner jag mig vid några stora oljecisterner i El Aaiúns hamn. Här är det definitivt stopp. Atlas Sahara står det på skylten. Det är en anställd marockan strax utanför området, som berättar att en svensk båt transporterar oljan från Kanarieöarna till El Aaiún och det är han som ger mig mobilnumret.

Jag har vandrat lite planlöst i El Aaiúns hamn, en bit från själva fiskehamnen. Det är våren 2008 och den sista dagen på en första omtumlande resa med många intryck till den ockuperade delen av Västsahara. Jag är förvånad över att jag lyckats ta mig in på själva hamnområdet för att se fiskehamnen.

Jag ringer aldrig Jonas, när jag kommer tillbaka till Sverige. Det är så många andra historier som tränger på och som måste skrivas ned och berättas vidare: Alla de västsaharier som vågat möta mig och som berättat om övergreppen, tortyren, förföljelserna, alla åren som försvunna under fasansfulla förhållanden i fängelsehålor i Atlasbergen i Marocko. Och nu tvingas de möta sina torterare på gatan i El Aaiún. Hur står de ut?

Men nu flera år senare faller plötsligt flera pusselbitar i Atlasspelet på plats.

Vid sekelskiftet för 13 år sedan startar två sjökaptener och två sjöingenjörer ett rederi med säte i Visby. De köper in en gammal tankbåt från Stena, som får namnet Wisby Barbados.

Ett samarbete startar mellan svenskarna och olje– och gasimportören Atlas Sahara SA i Västsahara. Wisby Barbados fraktar bensin och diesel till El Aaiún från Las Palmas på Kanarieöarna.

De fyra svenskarnas företag växer på några år explosionsartat och heter numera Wisby Tankers AB med kontor även i Lidköping. Idag äger det privata aktiebolaget 12 stora tankfartyg, som transporterar oljeprodukter runt hela världen. Wisby Tankers är nu moderbolag med dotterbolagen Wisby Shipmanagement AB och Wisby Shipmanagement APS i Danmark.

Flera av tankbåtarna är tillverkade i Kina och de flesta fartygen är utflaggade, tre till Bahamas, tre till Marshall Islands och tre till Norge. Bara två seglar med svensk flagg.

De fyra ägarna Jonas Engström i Mariefred, Johan Markström i Visby, Stefan Dambrowsky i Kalmar och Peter Rubinstein i Lidköping blev 2011 utsedda till årets Gasellföretag av tidningen Dagens Industri för att deras företag hade gjort en så makalös expansion, över 400% tillväxt på några år och 300 anställda.

Men det finns ett företag till i samma bransch och med samma adress i Lidköping; Casablanca Tankers AB. Det registrerades 2004. Stefan Dombrowsky var då VD och Peter Rubinstein styrelseordförande. Johan Markström var ledamot – samt Hassan Derham, Marocko. Casablanca Tankers ägs av Wisby Tankers och det marockanska företaget Atlas Sahara SA och har två fartyg.

Två av de tolv oljefartygen, de norskflaggade Wisby Argan och Wisby Cedar, har byggts av ett kinesiskt varv och köpts av Casablanca Tankers. Dessa mindre fartyg går mellan El Aaiún, Dakhla, Marocko och Spanien. Ibland går de också till Italien och Frankrike.

– Nej någon vinst att tala om har vi inte gjort i den här delen av vår verksamhet. Vi får i stort sett betalt för våra utlägg, säger sjökapten Jonas Engström.

– Båtarna är chartrade av Atlas Sahara, som bestämmer vart de ska gå. Personalen är anställd av Wisby Tankers.

Man blir snurrig. Casablanca Tankers är ett svenskt bolag som ägs av Wisby Tankers och det marockanska bolaget Atlas Sahara. Casablanca Tankers äger två tankfartyg. Dessa chartras ut till Atlas Sahara, en av delägarna.

Om det är sant att Wisby Tankers inte har

”Ja, jag känner till konflikten i Västsahara, men att ta ställning till den, det får man göra privat.”

tjänat storkovan i Västsahara så är i så fall Hassan Derham den som ha dragit den stora vinstlotten.

Hassan Derham, tidigare fotbollsspelare, är en mycket känd multimiljardär i El Aaiún i Västsahara, som har fingrarna i alla syltburkar. Han är ett framgångsrikt kombinat av politiker och affärsman och stark anhängare till den marockanska ockupationen av Västsahara. Enligt obekräftade uppgifter ska hans pappa vara marockan och mamman västsahariska. Han är en av nio i ledningen för CORCAS, som skapades som

Atlas Sahara i El Aaiúns hamn våren 2008.

Hit men inte längre. En anställd på Atlas Sahara avvisar vänligt men bestämt.

Wisby Argan. Ägare: Wisby Tankers och Atlas Sahara

Wisby Cedar. Ägare: Wisby Tankers och Atlas Sahara

ett försvar för den marockanska autonomiplanen 2004, alltså vägran att gå med på självständighet som ett av alternativen i en folkomröstning. Hassan Derham sitter i Marockos parlament för socialistpartiet USFP (Union Socialist des Forces Populaires) sedan 2011 och har under många år varit kommunalråd i El Marsa, staden vid El Aaiuns hamn.

Hassan Derham.

Hassan Derham är huvudman för familjeföretaget Atlas Sahara, som importerar och distribuerar olja, bensin- och gasprodukter i Västsahara sedan 1977. Det är en minst sagt lönsam affär. Under 2011, enligt den satiriska marockanska tidskriften Le Canard Libéré, gjorde företaget en nettovinst på 60 miljoner dirham, som valutan heter i Marocko! Det är cirka 45 miljoner kronor. Hassan Derham är också ägare till ett andra bensinbolag Petrom Sahara tillsammans med en annan multimiljardär och hade samma år en inkomst på 25 miljoner dirham – som han inte behöver skatta för i Västsahara – eller ”de södra provinserna” som Västsahara kallas i Marocko. Mer eller mindre monopolställning när det gäller bensin i Västsahara, inga skatter (moms, företagsskatt, inkomstskatt) ingen utveckling för invånarna i Västsahara, inget återgäldande till staten utan ren och skär miljardvinst för all verksamhet enligt artikeln med titeln ”Hassan Derhams tusen och en trick”.

För lönsamma är tydligen också alla hans andra verksamheter. Det franska frukt– och grönsakskonglomeratet Soprofel Idyl, vars produkter odlas i Marocko och i Dakhla i Västsahara, kontrolleras av fransmannen Patrick Puech – och Hassan Derham. 95 procent av produkterna går till Europa, Kanada och Ryssland enligt den franska tidningen l’Humanite. Tomater och meloner odlas utanför Dakhla i enormt vattenkrävande växthus och säljs som marockanska varor.

Hassan Derham är också inblandad i till exempel fiskeribranschen i Dakhla, glasstillverkning och försäkringar. Hans bror, Slimane Derham, är för övrigt partner till de två svenska fiskare som åtalades för olaga fiske hösten 2012 och ansvarig för fiskeföretaget och fabriken Atlas Pelagic, dit svenskarnas fisk levererades.

Hösten 2011 försvinner Hassan Derham ur Casablanca Tankers AB:s styrelse. Han ersätts av två andra marockaner, storebrodern Dahman Derham, som under lång tid var borgmästare i Tanger och numera kommunalråd i samma stad samt Es–Said Choufani som arbetar för Atlas Sahara.

Varför har Wisby Tankers överhuvudtaget affärer med Atlas Sahara, undrar jag.

– Genom mäklare fick vi kontakt med Atlas Sahara, berättar Jonas Engström. Det var så det började.

– Ja, jag känner till konflikten i Västsahara, men att ta ställning till den det får man göra privat, säger Jonas Engström. Det gäller shipping överlag, annars kan man lägga ner hela verksamheten internationellt och syssla med Finlandsfärjan i stället. Det är en bister marknad. Internationell lag och rätt gäller tyvärr inte överallt.

– Och etiska principer?

–Ja, vi har etiska principer. Allt ska vara rättvist och öppet och etiskt försvarbart och vi är emot korruption och oärlighet.

– Vårt jobb är att transportera flytande produkter och i Marocko rådet inget krigstillstånd. Hamnarna är bra och man riskerar inte att hamna i händerna på pirater. Men visst, det är inte okomplicerat och vi lyssnar gärna. Vi vet att Jonas Sjöstedt är engagerad i frågan, men vi har för lite insikt, säger Engström. Enligt marockanerna är det här en fråga mellan Algeriet och Marocko.

Men vad hände då med det ursprungliga tankfartyget Wisby Barbados, de fyra svenskarnas första tankbåt? Det köptes 2009 upp av det marockanska MARCAB Sarl (La Marocaine de Cabotage) i El Aaiún och fick namnet ITRI. Våren 2012 utsattes det för en piratattack utanför Elfenbenskusten men släpptes efter en vecka. Därefter finns inga uppgifter om fartyget.

Text: Lena Thunberg

Embarca Luchaa utbildar sig till läkare på Kuba. 2000 unga västsaharier har fått sin utbildning här.

Jag dansar inte salsa

– Jag kommer att sakna människorna på Kuba, säger Embarca Luchaa, 28 år. Hon ser nästan ut som en kubanska själv med sitt mörka hår och välsittande kjol och blus. Den västsahariska klädedräkten melhafa har hon inte på sig och spanskan låter kubansk.

Vi träffas på ett hotell vid en strand utanför Havanna, långt från Saharas sand. Om ett år åker Embarca tillbaka till flyktinglägren. Då har hon varit på Kuba i sju år för att utbilda sig till läkare. Hon är en av 360 västsahariska studenter, som just nu är där för att utbilda sig till tekniker, ingenjörer, jurister och läkare.

Sedan 1979, fyra år efter den marockanska ockupationen och samma år som Kuba erkände Västsahara, har västsahariska ungdomar kommit hit för att få utbildning. Polisario var i stort behov av utbildningsplatser och Kuba ställde upp – precis som man har gjort för många andra länder i tredje världen. Sammanlagt 2000 västsaharier har utbildats här under drygt 30 år, berättar Hamadi Sidahmed Bubacar från den västsahariska ambassaden i Havanna.

De flesta har varit 12–13 år gamla när de har anlänt och stannat i sju till åtta år. Utbildningsbehovet var så stort och erbjudandet från Kuba var generöst, även om det har betytt långa tider utan kontakt med familjen i flyktinglägren.

Idag är den ekonomiska situationen på Kuba annorlunda. På Isla de Juventud, Ungdomens ö, finns nu bara västsaharier kvar, inga från andra länder, och antalet västsaharier minskar stadigt. I december kom en grupp på tio ungdomar, men de hade alla en avslutad gymnasieexamen från Algeriet och gick direkt till en universitetsutbildning.

En liten grupp ungdomar får sedan några år också utbildning i Venezuela.

– Vi har också stora ekonomiska problem, säger den västsahariske ambassadtjänstemannen. Tidigare fick vi stöd till utbildningen här från en spansk organisation, men inte nu längre på grund av den ekonomiska krisen i Spanien. Kuba bistår med mat, boende och fem dollar i fickpengar. Pengar till kläder och allt extra måste familjerna själva betala, det vill säga flyktingarna i lägren.

Embarca har kunnat åka hem två gånger berättar hon. Det är troligen ovanligt bland flyktingarna.

Hon är mycket nöjd med sin utbildning. Läkarstudierna tar sex år och proven är svåra, berättar hon. Men redan första året får studenterna göra praktik, ta blodprov, ge sprutor, ta hand om sår etc och följa med familjeläkarna. De gör hembesök hos sina ”familjer” för att kontrollera sanitetsförhållanden, myggförekomst och hälsostatus hos alla medlemmarna i familjen. Det andra och tredje året studerar läkarstudenterna baskunskaper, det fjärde och femte året är man på ett sjukhus och det sjätte studerar man allmän medicin. Därefter kan man specialisera sig, men då måste man först ha arbetat i två år som allmänläkare.

– Jag vill helst jobba med barn eller med ögonsjukvård, säger Embarca.

Gatan i Havanna skiljer sig markant från flyktinglägren i Saharas öken.

Hon hade kunnat få en utbildningsplats i Spanien men det var hennes moster Fatma Taleb som uppmuntrade henne att välja just Kuba på grund av deras erkänt goda utbildning. Fatma Taleb är legendarisk. Hon var Västsaharas första kvinnliga läkare och gynekolog. Vid den marockanska ockupationen reste hon till Spanien men tog sig sedan till flyktinglägren.

Embarca har alltså någon att brås på.

– Jag vill hjälpa mitt folk och speciellt kvinnor och barn, säger hon. Men det blir svårt att komma tillbaka till flyktinglägren.

– Jag vet att det finns stora brister när det gäller till exempel röntgen, laboratorier och personal som kan assistera läkarna, säger hon. Det är svårt att ställa diagnos då. Vi vill ju hjälpa och det är så frustrerande, när man inte kan ta riktiga prover. Jag vill jobba på ett riktigt sjukhus, den dagen det finns ett där, säger hon.

– Kubanerna är så öppna och lätta att umgås med. Jag kommer verkligen att sakna dem. Jag har känt mig helt integrerad, bott ihop med kubanska studenter på universitet och blivit hembjuden till deras familjer. Kubanerna känner till Västsaharafrågan bra och är medvetna om den, berättar Embarca.

Kubansk TV visar dokumentärfilmer om Västsahara. Det kan vi svenska turistbesökare själva konstatera efter bara två dagar på Kuba.

– ICAP, Institutet för vänskap mellan folken, uppmärksammar alltid Västsaharas högtidsdagar 27 februari och 20 maj. Då ordnar man föredrag eller något annat och de västsahariska studenterna medverkar med till exempel dans, berättar Hamadi.

Fidel Castro har alltid nämnt Västsahara i sina tal och sagt att ”vi måste stödja västsaharierna tills de har fått sin frihet”, säger han. Embarca trivs alltså men vad är det hon saknar här?

– Allt här är totalt annorlunda från flyktinglägren; klimatet, kulturen, folket och jag längtar naturligtvis efter allt från lägren: min familj, teceremonin, den stjärnklara natthimlen, sanddynerna, allt.

Embarca berättar också att en av hennes systrar deltar i filmen Wilaya, eller Tears of sand som den engelska titeln är på denna spanska film av Pedro Pérez Rosado. Filmen handlar om två västsahariska systrar. Den ena bor i flyktinglägren, den andra bor i Spanien sedan hon stannat kvar hos en spansk familj efter sommarbesök. Systrarna återförenas, när modern dör.

Slutligen frågar jag Embarca om hon någon hälsning till svenska ungdomar.

– Det finns ungdomar i er ålder som inte ens har en procent av alla möjligheter som ni har. Tänk på det och ta vara på era möjligheter. Tänk på dem som bor i syd. Hjälp dem som är svaga. Stå på deras sida. Besök oss i lägren. Lär kanna våra ungdomar, säger Embarca allvarligt och försvinner ut i den karibiska natten för att tillsammans med ambassadtjänstemannen köra till Havannas flygplats och hämta upp en gäst.

Text: Lena Thunberg
Bilder: Monica Zak och Lena Thunberg

Tidigare Polisario-representant död

Tillbaka i Sverige och bara två veckor efter intervjun med Embarca får jag veta att hennes pappa, Luchaa Obeid Mohamed Lamin, har avlidit i lungcancer på ett sjukhus på Kanarieöarna. Han hade de senaste åren varit Västsaharas ambassadör i Angola, men tjänstgjorde som Polisario-representant i de nordiska länder 1991–1993 och var då stationerad i Stockholm. Han hade också varit Polisario-representant på Kanarieöarna och i Spanien. Luchaa Obeid deltog i grundandet av Polisario 10 maj 1973. Luchaa Obeid Mohamed Lamin blev 61 år.

Ska vi behöva vänta 40 år till?

– Gdeim Izik är en kopia av upproret i Zemla 1970, då spansk militär sköt mot västsaharier som protesterade mot usla levnadsförhållanden och marginalisering under den spanska kolonialismen. De krävde självbestämmande. Vid båda tillfällena demonstrerade västsaharierna fredligt och båda gångerna möttes de av våld, vid Gdeim Izik av marockanskt och i Zemla av spanskt.

Polisarios representant i Sverige Aliyen Kentawi fanns med från motståndskampens början.

– Vid båda tillfällena arresterades de västsahariska ledarna och mängder av västsaharier kastades i fängelse. Både Zemla och Gdeim Izik ligger dessutom bara några kilometer ifrån varandra utanför El Aaiún, säger Aliyen Kentawi, Polisarios representant i Sverige.

Upproret i Zemla blev gnistan till att Polisario bildades 10 maj 1973. Det var just erfarenheterna av våldet mot de fredliga demonstranterna som fick västsaharierna att förstå att de själva måste använda den väpnade kampen mot spanjorerna. Det fanns inget annat sätt.

Självständighetsrörelserna i kolonierna i Afrika hade pågått sedan efterkrigstiden.

– Jag bodde i El Aaiún och gick i skolan och tillhörde det hemliga motståndet under den här tiden, berättar Aliyen Kentawi som är född 1954.

– Det här var den bästa tiden. Vi kände en otrolig samhörighet, folk gick ut på gatorna och visade sin vilja till självständighet och motstånd mot den spanska kolonialismen i maj 1975 under ett FN–besök. Vi kände att vi hörde ihop, att vi var en nation, ett folk. Det var en underbar känsla.

– Det var också den starka känslan som gjorde att vi kunde stå emot den marockanska invasionen, när Spanien ”sålde” Västsahara till Marocko på hösten samma år 1975. Både Spanien och Marocko hade undervärderat kraften i motståndsviljan hos det västsahariska folket, menar Aliyen.

– De trodde att motståndet som fanns skulle kunna slås ned på någon vecka. Vi känner alla fortfarande stolthet, när vi ser tillbaka på den tiden. Vi övervann vår svaghet och blev starka, vi överlevde och växte. Det var den bästa tiden men samtidigt också den svåraste.

Vad är då likheterna och skillnader till andra befrielserörelser under samma tid?

– Vi har och hade samma mål: frihet, självständighet, men vi är och var ett offer för okunnighet. Ingen kände till oss.

Det här var under Kalla kriget mellan öst och väst, mellan USA och Sovjet, en kritisk period. Polisario valde en annan väg än många andra befrielserörelser, man lierade sig inte med Sovjet.

– Vi vägrade att bli slavar under Marocko, Spanien eller någon annan.

– De befrielserörelser som vi liknar mest är nog Swapo i Namibia, som var en tysk koloni, men togs av grannlandet Sydafrika. I Österimor hände samma sak. Det var först en portugisisk koloni, som sedan angreps av grannlandet Indonesien.

De forna kolonierna Namibia och Österimor är idag självständiga stater. Varför inte Västsahara?

– I båda länderna fanns ett militärt motstånd och samtidigt en politisk press från omvärlden. Det var ett stort internationellt tryck på både Sydafrika och Indonesien att släppa Namibia och Österimor.

Aliyen Kentawi menar att det internationella trycket är absolut nödvändigt och att det saknas när det gäller Västsahara. I stället sänds fel signaler från EU till Marocko. Om inte trycket finns tror Marocko att de gör rätt!

– Att som EU sluta handelsavtal om våra råvaror är naturligtvis fel budskap till Marocko. EU måste skicka ett klart budskap till Marocko som är det rakt motsatta när det gäller plundringen av våra råvaror. De handelsavtal som EU sluter med Marocko göder bara konflikten. Internationell lag och rätt måste respekteras!

– 40 år av instabilitet har rått i området. Se vad som händer nu med terrorism och hot! Det som händer i Mali är en biprodukt av konflikten i Västsahara. Alla länderna i området är rädda för marockansk expansionism. Man byter därför ingen säkerhetsinformation mellan länderna. Om Maghrebunionen ska komma till stånd, måste först Västsaharakonflikten lösas. EU:s stöd till Marocko förlänger situationen.

Och varför är inte frågan då löst?

– Efter 16 år av krig från 1975 till 1991, trodde vi att FN-resolutionen om självbestämmandet skulle uppfyllas. Vi lade ned våra vapen. Vi valde freden. Men nu efter 21 år utan något resultat är vi tillbaka på ruta 1 – eller snarare ruta 0! Det är mycket farligt. Vi vill undvika militär konfrontation.

– Hur länge ska vi i Polisario kunna övertala vårt folk att hålla tyst och vänta på att det internationella samfundet organiserar en folkomröstning? Polisario kan inte övertyga befolkningen hur länge som helst. Tills nu har vi accepterat en fredlig lösning.

– Ingen trodde från början att vi skulle klara oss mer än en vecka, men vi gjorde motstånd och det gör vi fortfarande, men nu måste det internationella samfundet axla sitt ansvar..

– Alla känner till läget: Den legala statusen är helt klar, vi har rätt till självbestämmande och självständighet. Samtidigt bryter Marocko mot internationell och humanitär lag och rätt.

– Det internationella samfundet måste ingripa! Det är så mycket som står på spel. Man måste uppmuntra fred i stället för att stödja expansionism.

– Trenden nu är att ignorera Västsahara och det är vi som får betala priset för det. Vi finns i skuggan men vi är så nära Europa.

Det finns inte så många unga i Polisarios ledning. Varför?

– Det är inte sant. Här finns både gamla och unga. Min generation var med i kriget, men inte mina barns generation. Vi skickade inte våra ungdomar till kriget, vi skickade dem till skolan.

Alla kan ta till vapen och lära sig skjuta, bli en soldat. Men vi ville något annat för våra barn. Vi ville att de skulle få utbildning, bli något beständigt för samhället och framtiden, läkare, jurister, lärare, vad som helst. Vi är stolta över detta! Våra barn har fått utbildning! Vi har lyckats. Detta är en väl förberedd generation. Nu kan vi skörda frukterna av det.

Text och bild: Lena Thunberg

Polisario Front

Befrielserörelsen Front Polisario (Frente Popular por la Liberación de Saguía el Hamra y Rio de Oro) bildades 10 maj 1973 under den spanska kolonialtiden med målet ett självständigt Västsahara.

Kärnan utgjordes av en grupp unga västsaharier som hade organiserat den fredliga protestmarschen i Zemla i juni 1970 mot den spanska kolonialmakten. Spanska soldater öppnade eld mot demonstranterna, många skadades och fängslades, flera dog. Slutsatsen för västsaharierna var att befrielse utan vapen var omöjligt.

Polisarios första väpnade attack genomfördes 20 maj, 10 dagar efter grundandet, då en grupp på 9 man överrumplade en liten spansk postering och erövrade sina första gevär och kameler.

Västsahara är inte Mali

”Frågan om Västsahara är en fråga om avkolonisering och ska lösas med eller utan vad som händer i Sahelområdet. Vi, precis som alla andra afrikanska länder, är oroliga för stabilitet och säkerhet i Mali eller på andra platser i Afrika, men man får inte blanda ihop ett internt problem i ett specifikt land med rätten till självbestämmande för folket i den sista kolonin i Afrika, som befinner sig i ett annat hörn av regionen.”

Detta sa en talesman för Polisario efter att FN:s generalsekreterares rapport läckt ut i början av april.

Där sägs att konflikten i Mali kan vara en tickande bomb för Västsahara och andra grannländer och att rädsla finns för att frustrerade flyktingar radikaliseras.

Instabilitet och osäkerhet i Sahelområdet kräver en snabb lösning av denna långa konflikt, står det i rapporten.

Generalsekreteraren föreslår att MINURSO-styrkan utökas med 15 militära observatörer.

Den ett år gamla konflikten i Mali, där Frankrike-ledda styrkor bekämpar islamistgrupper dominerar rubrikerna medan Västsahara har blivit Afrikas glömda konflikt, anser många afrikanska ledare.

Christopher Ross till Dakhla

– FN-sändebudet Christopher Ross slutsatser är klara och bra: Status quo kan inte fortsätta. Lös konflikten snabbt. Man kan inte fortsätta med innehållslösa möten mellan Marocko och Polisario. Situationen är farlig. Det internationella samfundet måste agera, säger Polisarios representant i Sverige Aliyen Kentawi.

Christopher Ross har besökt ockuperat område två gånger.

– Christopher Ross åkte till ockuperat område för andra gången och besökte även Dakhla. Det är bra. Marocko har försökt att stoppa honom och att bli av med honom. Hans rapport kommer 22 april. Vi hoppas att säkerhetsrådet förstår realiteterna.

Från 20 mars till 3 april besökte Christopher Ross regionen för konsultationer inför eventuella framtida förhandlingar.

– Den pågående konflikten i Mali och de ökade riskerna för instabilitet och osäkerhet i Sahelområdet och däromkring gör en lösning av Västsaharakonflikten viktigare än någonsin, sa FN-talesmannen Eduardo del Buey inför resan.

Christopher Ross besökte Marocko, den ockuperade delen av Västsahara och flyktinglägren i Algeriet. Han besökte också grannländerna Mauretanien och Algeriet.

Samtidigt som besöket ägde rum protesterade västsahariska kvinnor fredligt på en gata i El Aaiún 23 mars. Kvinnorna attackerades av marockanska säkerhetsstyrkor, som slet av dem kläderna och hotade att våldta dem offentligt. Detta skriver Västsaharas president bland annat i ett brev till den marockanske kungen.

50 personer skadades i El Aaiún den dagen,

Christopher Ross mötte också anhöriga till de 25 Gdeim Izikfångarna i El Aaiún.

I Dahkla mötte han bland annat representanter för olika förbjudna västsahariska MR-organisationer och tidigare politiska fångar.

Under 2007-2008 ägde försök till samtal rum mellan Polisario och Marocko i New York på FN:s initiativ. Dessa samtal har dock inte lett till något, eftersom parterna står för långt ifrån varandra. Marocko vägrar att gå med på självständighet för Västsahara som en valmöjlighet för västsaharierna.

Text:Lena Thunberg
Bild: FN Martine Perret

Vattnet tar slut

De underjordiska stora sjöar som finns i ökensanden i närheten av Dakhla dräneras på vatten av de enorma konstbevattnade grönsaksplantagen som ägs av marockaner. 2030 kommer Dakhla att behöva importera vatten. Tomatodlingarna är mycket vattenkrävande. Plantageägarna behöver inte betala skatt. Alla produkter exporteras. Arbetskraften kommer från Marocko och inte från lokalbefolkning; bosättare eller västsaharier, skriver den marockanska tidningen Lakome i april.

Fördjupad handel med EU

Ett kommande DCFTA-avtal (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement) mellan EU och Marocko kommer att avsevärt utvidga det associeringsavtal som redan finns om frihandel med varor till att också gälla bland annat tjänster. EU-kommissionens ordförande Manuel Barroso säger att avtalets syfte är att förenkla Marockos integration med EU:s inre marknad.

Handel mellan EU och Marocko uppgick till 24 miljarder euro 2011. Marocko är EU:s största bidragsmottagare.

Siemens stödjer Marocko

Det tyska företaget Siemens har levererat vindturbiner och teknisk assistens till en planerad vindkraftspark nära El Aaiún. Siemens partner och ägare till projektet är Nareva holding – en marockansk industri- och finansgrupp, som sägs tillhöra den kungliga familjen.

2012 ansökte Siemens/Nareva om utsläppsrätter av FN:s Clean Development Mechanism men fick nej, eftersom projektet sker utanför Marockos gränser, i det ockuperade Västsahara.

Ny rättegång mot fiskarna

De två västsvenska fiskare som friades i Tingsrätten i Göteborg i höstas kommer att infinna sig i hovrätten den 23 september. Domen överklagades nämligen av åklagaren James von Reis.

De två fiskarna åtalades för illegalt fiske i Västsaharas vatten. Båtarna saknade tillstånd, vilket domslutet också fastställde. Under en period av 13 månader tjänade de två Göteborgsfiskarna cirka 20 miljoner kronor netto.

Öckerö sluter vänortsavtal med Marocko

Öckerö kommun sluter nu vänortsavtal med Safi kommun i Marocko. Kritiken, som kommer från politiker inom kd, mp, s och v är skarp. Kritiken har riktats mot att Marocko är en diktatur och kränker de mänskliga rättigheterna genom att ockupera Västsahara. Ett samarbete skulle kunna ses som ett accepterande av Marockos handlingar.

– Beslutet är oroväckande eftersom Marocko är ett land som inte står för samma saker som vi. Konsekvensen kan bli att man inte tycker att det de gör är så farligt, säger Rolf Edvardsson, (s), som reserverade sig när beslutet fattades i kommunstyrelsen.

– Vi reserverade oss huvudsakligen på grund av Marockos inställning till Västsahara, till exempel att de fiskar ut deras vatten, fortsätter han.

Vänortsavtalet, som ska beröra skolfrågor, utbildning och demokrati, sluts på grund av att gymnasieskolan i Öckerö besökt Safi med skolskeppet T/S Gunilla under flera år.

– Det samarbetet har fungerat utmärkt och skulle inte ha behövt formaliseras, säger Annika Andersson (v).

Det var i mars 2012 som kommunstyrelsen bestämde att arbetet med vänortsavtalet skulle inledas. I underlaget fanns ingenting om den politiska situationen i Marocko eller om Marockos ockupation av Västsahara. Ett icke dokumenterat samtal till UD är den enda källa som skulle kunna ha tagit upp den politiska situationen.

– UD var positiva och tyckte fördelarna övervägde nackdelarna. Dessutom har de ingenting att säga om vilka länder kommuner väljer för ett vänortssamarbete, säger Arne Lernhag (m), kommunstyrelsens ordförande i Öckerö kommun.

Bara några veckor efter beslutet reagerade kd-politikern Håkan Olsson genom en insändare till Torslanda Tidning. Han skrev att eftersom Marocko ligger i krig med Västsahara är det ytterst olämpligt att Öckerö kommuns representanter frotterar sig med representanter från en vänort där. Han menade också att beslutet kan ge felaktiga signaler till de styrande i Marocko och utnyttjas i PR-syfte.

I Arne Lernhags svar i Torslanda Tidning medger han att man ur demokratisk synvinkel kan ifrågasätta landets styrelseskick och han medger att det i frågan om ockupationen av Västsahara finns skäl att ifrågasätta och fördöma landets agerande.

Drygt en månad senare ställde Vänsterpartiet, i en interpellation till kommunstyrelsen, frågan om hur samarbetet ska vara en konkret fördel för Öckerö kommun och om det går att påverka demokratin på denna nivå.

– Politiker från Safi var här 2011. Bara det faktum att de kommer hit gör att de kan få en annan uppfattning om demokrati, svarade Arne Lernhag.

Han menade också att samarbetet bara är en formalisering av det utbyte som redan pågår och att det inte kommer att innebära något politiskt samarbete.

– Vi ser inte detta som att ett samarbete med Marocko, utan med staden Safi. Vi sysslar inte med utrikespolitik på kommunal nivå, säger han.

I diskussionen som följde ansåg de båda partierna att i och med att samarbetet formaliseras är det inte längre bara ett utbyte mellan elever i de olika länderna, utan kommer även att innebära ett politiskt samarbete. Ett fungerande samarbete mellan elever och lärare har nu lyfts upp på ett helt annat politiskt plan.

– I Sverige handlar frågan om mänskliga rättigheter kanske om ett medlemskap i Amnesty, men i ett land som Marocko kan det vara skillnaden mellan liv och död, sa Niclas Attefjord, mp, under kommunfullmäktigemötet.

På Internationellt Centrum för Lokal Demokrati, ICLD, i Visby, tror man inte att ett samarbete med Marocko skulle kunna leda till en mer demokratisk utveckling i landet.

– Jag har besökt Marocko ett flertal gånger och talat med många om framtidsmöjligheterna i fråga om demokrati. Alla svarar att allt beror på kungens goda vilja och attityd, säger Matts Mattsson, docent och chef för Kunskapscentrum på ICLD.

Kommunförbundet Skåne har tagit fram en manual för vänortssamarbeten. Där sammanfattas fjorton kommuners erfarenheter av att utveckla sina relationer. I manualen betonas bland annat vikten av att det råder politisk konsensus kring ett vänortssamarbete. Här betonas också vikten av att det finns relevanta dokument som beskriver kommunens strategi för internationellt arbete. I Öckerö kommun finns inget av detta.

I december blir frågan om Marockos ockupation av Västsahara mer aktuell än någonsin. Den svenska riksdagen röstar ja till att Sverige erkänner Västsahara som egen stat. Ett tydligt ställningstagande mot Marocko.

När så gymnasieskolan på Öckerö, med skolskeppet T/S Gunilla, gör sin resa i slutet av 2012 besöker eleverna Safi, precis som vanligt.

Men denna gång blir besöket inte riktigt som tidigare. Det sker bara några veckor efter beslutet i riksdagen. Skolan de besökt under flera år och haft mycket god kontakt med har fått en ny rektor. Han vill inte ta emot de svenska eleverna och säger att det beror på en omorganisation inom skolan. För den konspiratoriska är det lätt att tolka hans beslut som en politisk handling. Då blir slutsatsen att till skillnad mot Arne Lernhag, ägnar han sig åt utrikespolitik ända ner på skolnivå.

Trots den skarpa kritiken fattades i januari i år det slutliga beslutet om att ett vänortsavtal ska upprättas mellan Öckerö kommun och Safi i Marocko. Enligt en lista från 2012, som Sveriges Kommuner och Landsting sammanställt över vänorter, finns ingen annan kommun i Sverige som har en vänort i Marocko.

Mari Dahl Adolfsson
En kortare version av artikeln har varit införd i Göteborg Fria.
Bild: Lena Thunberg

Leaarousi, som flytt från ockuperat område till flyktinglägren besökte Öckerö gymnasieskola i oktober 2012.

23 mars, i samband med Christopher Ross besök i området, attackerades Sultana och andra kvinnor av civilklädd polis, när de demonstrerade fredligt.

Sultana blev misshandlad igen

Sultana Khaya, som blev svårt misshandlad och fick sitt ena öga utslaget av en marockansk polis 2007, har åter blivit attackerad.

Den 23 mars demonstrerade västsahariska kvinnor fredligt på El Aaiúns gator. Civilklädda marockanska poliser kastade sten, misshandlade och trakasserade kvinnorna.

– Vi hade precis börjat vår manifestation, när polisen kom, berättar Sultana.

– De började slå oss. En av dem slog mig i ansiktet. Sedan släpade de in mig i en polisbil, band fast mig i en stol och hotade att våldta mig.

– Efteråt dumpade de mig utanför staden. Jag var tvungen att gå hela vägen tillbaka.

– Vi behöver internationellt skydd, säger Sultana.

Övergreppen ”understryker behovet av att MINURSO får ett mandat att övervaka övergrepp”, skriver Amnesty International i ett uttalande samma vecka.

Den sista april går FN-styrkan MINURSO:s mandat ut och skall förnyas. Både Marocko och Frankrike vägrar sedan länge att utvidga mandatet till att gälla mänskliga rättigheter.

Amnesty International uppmanar de marockanska myndigheterna att respektera ”demonstranternas rätt att uttrycka sina åsikter fredligt”.

Bild: ASVDH

2007 slog en polis ut hennes ena öga. 2011 försökte en annan marockansk polis slå ut hennes andra öga.

Västsahara inte med i avtal

– Varken Sverige eller något annat EU-land har erkänt Västsahara som en del av Marocko. Regeringen anser därför inte att EU:s handelsavtal med Marocko är tillämpliga för produkter från Västsahara. Detta har många gånger framförts av svenska företrädare i EU-sammanhang, sa handelsminister Ewa Björling i februari.

Riksdagsledamot Hans Linde (V) hade frågat om hur Sverige ska klargöra att jordbruksvaror producerade i Västsahara inte omfattas av EU:s handelsavtal med Marocko.

Brist på det mesta

– Vi vädjar till det internationella samfundet att skicka akuthjälp till de västsahariska flyktingarna. UNHCR:s stöd har minskat från 9 miljoner dollar till 7, spanskt stöd har minskat med 40% på grund av den globala finanskrisen. Detta påverkar särskilt utbildning och sjukvård. Media är mer intresserad av nya konflikter i världen än långa som den i till exempel Västsahara, säger Yahia Bouhebeini Västsahariska Röda Halvmånen

En algerisk humanitär solidaritetskaravan kommer att skickas till lägren i maj.

Stoppa oljeborrningar!

Västsaharas president Mohamed Abdelaziz kräver ett omedelbart stopp för det franska oljebolaget Totals borrning utanför Västsaharas kust i ett brev till FN:s generalsekreterare i april:

FN borde sända ett klart budskap att Totals aktiviteter är illegala, skriver han.

”Marockos pågående illegala exploatering av fosfat i Västsahara och den fortsatta stölden av fisk i västsahariska vatten är ”ett uppenbart brott mot internationell lag”, skriver presidenten också.

Marocko vägrar MR-mandat

Den diskussion som USA för om att inkludera övervakning av mänskliga rättigheter i FN-mandatet för MINURSO-styrkan fördöms helt av Marocko 15 april.

I FN-rapporten om Västsahara i april tas kränkningarna av mänskliga rättigheter upp med krav på övervakning.

Norges utrikesminister meddelar samma dag att man arbetar för ett utökat FN-mandat.

FN-sändebudet besökte åter Rabat i mitten av april.

FN-styrkan består i dag av 215 personer.

Studenter vädjar om stöd

– Hjälp oss, stöd oss, sprid information om oss! Besök lägren och ockuperat område! Bryt mediablockaden som råder! Vi är besvikna och frustrerade för vi är välutbildade och har sett världen och vi har förstått att världen struntar i oss, säger Ahmed Lehbib Abdi, ordförande i den västsahariska studentorganisationen UESARIO (Union de Estudiantes de Saguia el Hamra y Rio de Oro) på besök i Norge.

– Till och med Sydsudan har fått självständighet, trots att de inte ens fanns med som avkoloniseringsfråga i FN, säger Ahmed Lehbib Abdi.

– I 40 år har vi kämpat fredligt, men nu har vi förlorat hoppet. Vi har använt diplomati men det visar sig att den inte fungerar för oss västsaharier. Nu börjar ungdomar se sig om efter andra alternativ. En del blir desperata och väljer extrema sätt att lösa konflikten. Många vill gå tillbaka till kriget.

Det finns inget universitet i den ockuperade delen av Västsahara. Därför studerar västsahariska studenter vid olika universitet i Marocko. Men det är inte utan problem.

– 86 västsaharier kom till universitetet i Casablanca 2011 men blev avvisade, trots att de hade blivit antagna! Sex studentaktivister sitter fängslade i Salé utanför Rabat. De är dömda till två eller tre års fängelse för sin aktivism. Tre studenter har till och med dött, berättar Saleh Mustafa Mohamed, 27 år och internationellt ansvarig i studentorganisationen.

– Att vara västsaharisk student betyder att du är långt från din familj och vänner som du normalt kan få stöd av. Det är svårt för de västsahariska studenterna att bli godkända på kurserna. Även de som är godkända och har fått sin examen har svårt att få jobb, berättar han.

UESARIO bildades redan 1973, men när Marocko invaderade Västsahara, gick de västsahariska studenterna direkt in i Polisarios kamp mot invasionen. Organisationen var därför vilande ända till 2001 då man uppgick i ungdomsorganisationen UJSARIO, men vid Polisarios kongress 2011 startades den igen.

– UESARIO:s uppgift är att stödja studenter i ockuperat område, utomlands och i flyktinglägren. De flesta studenter finns i Marocko (från ockuperat område) och i Algeriet (från flyktinglägren). På somrarna organiserar UESARIO, som är baserade i flyktinglägren, seminarier och workshops och olika sommarprogram för hemvändande studenter.

– Det finns många problem, berättar Saleh. 314 studenter förlorade till exempel sina utbildningsplatser i Libyen, när kriget bröt ut.

– Numera finns bara grundskola i sex år i flyktinglägren. All högre undervisning måste ske utomlands. Algeriet tar emot många elever och studenter från flyktinglägren, berättar Saleh.

Det är den norska studentorganisationen SAIH (Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpefond) som har bjudit in Ahmed och Salah till en fyra dagars tur i Norge. De har besökt fyra olika städers universitet och mött massor av norska studenter. Den här kvällen i mars är de på Oslo Universitet och deltar i ett offentligt möte.

”I 40 år har vi kämpat fredligt men nu har vi förlorat hoppet. Ungdomar börjar se sig om efter andra alternativ.”

Ahmed Lehbib Abdi och Saleh Mustafa Mohamed från UESARIO besökte norska studenter i mars.

– Vi arbetar med frågor som rör mänskliga rättigheter, tar emot besök som här ikväll och stöder projekt i Bolivia, Nicaragua, Sydafrika, Colombia, Zambia och Zimbabwe, berättar studenten Silje Kjørholt från Ås.

– Studenter som utvisas från andra länder ska kunna tas emot här i Norge. Forskare kan dessutom få stipendier genom det globala nätverket ”Scolars at risk”.

– Marockos strategi är uppenbar, säger Ahmed. Man vill att de unga ska lämna den ockuperade delen av Västsahara, så att bara gamla blir kvar och inga protester förekommer mot ockupationen. Unga västsaharier har jättesvårt att få jobb och marginaliseras. En del börjar använda droger, andra flyr eller emigrerar till Mauretanien.

Text och bild: Lena Thunberg

Marockansk propaganda på Sundsvalls museum

Sundsvalls kommunala museum bjöd in Marockos ambassadör för att inviga utställningen ”Welcome to the Desert” i mars, en utställning som skulle handla om Västsaharas (!) folk, dess historia och traditioner enligt museets hemsida.

I ett brev till mig skriver museiintendent Tina Johansson 1 februari:

”Utställningen invigs den 9 mars kl. 13.00 av Marockos ambassadör, Bouchaab Ihdeh, själv sahrawi från Laayoune. Med sig har han en eller ett par folkmusiker från södra Marocko. Marockos ambassad kommer också att bekosta resan för konstnär Mohamed Elkhabal, västsaharier som bor i Gulmim, Marocko och vars tavlor kommer att vara en del av utställningen samt stå för musikernas kostnader.”

Ambassadören hade själv tagit kontakt och själv föreslagit att han skulle inviga den, berättade Tina Johansson, när jag ringde upp henne.

”Detta är ingen konflikt för oss.” ”Vi tar inte ställning,” sa museets chef Mona Bornecrantz. Det stod hon fast vid i en radiointervju som Västernorrlands radio sände efter att Sundsvalls tidning publicerat en kritisk debattartikel om utställningen: Skulle verkligen offentliga medel användas för marockansk propaganda?

Museet ändrade hemsidestexten. Nu skulle utställningen handla om ”sahrawierna”, ett nomadfolk och deras kultur och historia.

Vänsterpartiets ledamot i kulturnämnden och SSU agerade. Ådalens Afrikagrupp tillsammans med andra organisationer ordnade informationsmöte. Flera personer skrev insändare i tidningarna. Själv blev jag anklagad för att ha ljugit om ambassadens inblandning.

Det blev i alla fall ingen invigning med Marockos ambassadör och landshövdingen. Men utställningen ägde rum.

Den kom till på initiativ av privatpersonen Anneli Zaki och hennes ”sahrawiske” man från södra Marocko med släkt i Västsahara. Tina Johansson från museet och Lejla Porovic från den muslimska föreningen Ibn Rushd fick följa med Sundsvallsfamiljen Zaki på en resa, som de dokumenterade genom bilder, intervjuer och föremål.

Anneli Zaki skriver i en debattartikel i Sundsvalls tidning med titeln ”Welcome to the desert har ingen politisk agenda”, att det var hon som gav museet förslaget om en utställning om ”sahrawierna”, deras språk hassania och kultur. Här är några citat:

”När det gäller Marockos ambassadör är det vi som kontaktat honom. Han är sahrawier från Laayoune och en god vän till familjen sen länge. Vi bad om tips på hassaniska folkmusiker vi kunde kontakta. Vi frågade också om stipendier som kunde hjälpa konstnären att ta sig hit. Ambassadören erbjöd sig att undersöka saken och vi har fått tag på det vi önskat. Vi frågade också om han var intresserad av att närvara vid invigningen av utställningen. Han tackade ja. Detta är ju även en utställning om hans eget privata ursprung.”

”Vi som arbetar med utställningen Welcome to the Desert är fullt medvetna om det politiska läget på båda sidor av konflikten. Vi måste respekteras för vårt val att visa sahrawiernas kultur, utan att blanda in den politiska konflikt de är utsatta för. Den frågan får finna ett annat forum.”

På Marockanska ambassadens karta är Västsahara (”de södra provinserna”) en del av Marocko.

”Vi vill med denna utställning erbjuda en unik inblick i den rika sahrawiska kulturen. Sahrawierna är en folkgrupp som lever i Västsahara, Marocko, Algeriet och Mauretanien. De har tillsammans en gemensam historia och kultur”, skriver museichefen, intendenten och museipedagogen i en annan debattartikel, där man inte med ett ord berättar att Marocko faktiskt ockuperar Västsahara sedan 1975 samt att förtrycket mot den västsahariska minoritetsbefolkningen är väldokumenterat i rapporter från FN, Amnesty International, R.F Kennedy Centre for Human Rigths och Human Rights Watch bland många andra.

– Du har fel när du säger att ambassadören betalade resor för konstnären till utställningen, säger Mouad Joumani, när han söker upp mig på Turistmässan i Göteborg i mars.

– Det finns en fond som vi marockaner kan söka pengar ur för olika aktiviteter, upplyser han mig om.

Jaha, tänker jag, det var ju just det som detta handlade om; marockanska ambassadens inblandning. Dessutom är alltså en göteborgare, som är en av den marockanska statens främsta förespråkare i Sverige, engagerad i Sundsvalls museums utställning. Intressant.

Lena Thunberg

Nationellt bibliotek invigt

Ett nationellt bibliotek invigdes i januari i flyktinglägren av kulturminister Khaidja Hamdi. Det är resultatet av ett samarbete mellan kulturministeriet, UNHCR och en algerisk mediaorganisation för ungdomar. Biblioteket innehåller böcker om Västsaharafrågan, uppslagsböcker, skönlitteratur, facklitteratur och läsrum.

– Hoppas att denna plats kan öka kunskapen hos västsahariska läsare och forskare, sa kulturministern i sitt tacktal till donatorerna, som vill rädda det västsahariska arvet.

Handelsavtal bör annuleras

Polisario kräver att EU:s handelsavtal med Marocko, som inte utesluter västsahariska varor, ska annuleras av Europadomstolen.

– EU kan inte fortsätta att ignorera internationell lag och motarbeta västsaharierna. Genom att inkludera det ockuperade Västsahara i EU:s handelsavtal med Marocko, underminerar EU direkt västsahariernas rättigheter och hindrar FN:s arbete för att lösa konflikten, sa Mohamed Khadad, Polisario Front.

Isabella Lövin utkastad

Isabella Lövin kastades i mars ut från Marocko när hon med en delegation EU-parlamentariker var på väg till Västsahara.

Delegationen, med Sloveniens tidigare utrikesminister Ivo Vajgl och spanjorerna Miguel Garcés Ramón och Willy Meyer, var på väg till Västsahara för att undersöka situationen för mänskliga rättigheter.

– Regimen har uppenbarligen nånting att dölja. De vill inte att vi ska träffa vanliga västsaharier och människorättsaktivister, säger Isabella Lövin.

Detta visste jag inte!

1600 elever i gymnasieskolor och folkhögskolor i sydvästra Sverige har fått muntlig information i ord och bild om Västsahara av Tidskriften Västsahara under hösten 2012. Informationsprojektet ”Unga västsahariska röster” har bekostats med medel från Forum Syd. Kommentarer från elever: ”Ett intressant ämne som jag inte hört mycket om.” ”Bra och grundlig fakta.” ”Jättebra föreläsning.”

För mer information kontakta Tidskriften Västsahara vastsahara@brevet.nu

I Norge brinner många för Västsahara

– Nu kan man inte längre säga att Västsaharafrågan är en glömd konflikt i Norge, säger en glad Erik Hagen, den enda anställda i norska Støttekomiteen for Vest–Sahara (www.vest–sahara.no)

Det framgick med all önskvärd tydlighet på föreningens årsmöte i Oslo i mars, då verksamhetsberättelsen presenterades.

– Det senaste året har det skett en fantastisk utveckling. Det finns så många organisationer i Norge som brinner för Västsahara nu. Det är en stor framgång på gräsrotsnivå.

– På internationell nivå har vi också haft ett hektiskt år med nya rapporter om tomatodlingarna och EU:s handelsavtal. Emmaus Stockholm har bekostat dessa rapporter.

63 föredrag i olika delar av Norge och nio föredrag utomlands har föreningen genomfört. Av de 63 har 44 skett i samarbete med västsaharier bosatta i Norge eller på besök.

Under året deltog 18 organisationer i ett informationsprojekt som sände åtta delegationer till den ockuperade delen av Västsahara och två till FN-institutioner. Projektet fick stöd av Norad (norsk motsvarighet till Sida) och fackförbunden Industri Energi och Fellesorganisasjonen.

”På internationell nivå har vi också haft ett hektiskt år med nya rapporter om tomatodlingar och EU:s handelsavtal.”

Marte Skogsrud, Erik Hagen och Ida Berg Slang från norska Støttekomiteens styrelse.

Støttekomiteen har också genomfört en stor kampanj kring FN:s människorättsråds behandling av Marocko, varit värd för västsahariska besök, övervakat norskt och internationells näringsliv i Västsahara samt Oljefondens investeringar.

På föreningens hemsida och facebook har 400 nätartiklar skrivits under året. 15 artiklar i andra medier som följts upp av nationell media har man också medverkat till.

Erik Hagen som också är ordförande i nätverket WSRW, Western Sahara Resource Watch (www.wsrw.org) berättar att Støttekomiteens stora arbete på forskning kring EU:s frihandels- och jordbruksavtal med Marocko har tagit mycket tid och kraft.

– Under 2012 har medlemsantalet i föreningen ökat från 45 personer till 139. Det är också bra för vår ekonomi, säger Erik Hagen.

Text och bild: Lena Thunberg

KRÖNIKAN

Utkastade – men ingen EU-protest

Det ska innehålla en klausul om respekt för mänskliga rättigheter! lovade EU:s fiskerikommissionär Maria Damanaki inför förhandlingarna om ett nytt fiskeriavtal med Marocko, efter att EU-parlamentet förkastat det tidigare avtalet. Den hårt prövade kommissionären som för ett par år sedan inte fick mandat från sina kolleger i kommissionen om att försöka förhandla om ett fiskeriavtal som exkluderade Västsahara, verkar nu klamra sig fast vid denna punkt, och upprepar den med sträng uppsyn, så fort förnyelsen av avtalet kommer på tal.

Vad innebär då denna klausul om mänskliga rättigheter i fallet Marocko? Det har varit väldigt oklart från Kommissionens sida. Ett allvarligt brott mot mänskliga rättigheter skulle kunna innebära att avtalet sägs upp – det är klart. Men vem avgör ifall det begås ett allvarligt brott? Och hur övervakas det? Och hur bedömer man den nuvarande situationen i Västsahara, där MINURSO inte har mandat att övervaka mänskliga rättigheter? Vem övervakar egentligen idag ifall brott mot mänskliga rättigheter sker i Västsahara?

Efter att bryskt och under förolämpande former blivit utkastad från Marocko den 6 mars i år då jag tillsammans med tre kolleger från EU-parlamentet försökt resa till El Aaiún för att träffa civilsamhälle, MINURSO och lokala marockanska myndigheter, har dessa frågor bara blivit mer akuta. Vad vet EU, hur övervakar man, vem sätter man sin tilltro till? Då gång efter annan folkvalda politiker från Europa nekas inresa till Västsahara trots att Marocko utåt med fullkomligt imponerande lögnaktighet hävdar att alla som vill är välkomna att resa in – borde rimligtvis varningslampor tändas i Kommissionsbyggnaden. Och i regeringskansliet. Så sent som i februari i år stod ju den marockanske talmannen i svenska riksdagen och inbjöd alla som ville komma på besök i de så kallade ”södra provinserna”. Alla utom jag, Ivo Vajgl, Pino Arlacchi, Norbert Neuser, Willy Meyer och de andra 60 som tillhör EU-parlamentets stödgrupp för Västsahara förstås. Och fiskeriutskottet. Och inte Jonas Sjöstedt, förstås. Men – alla andra! Eller?

ISABELLA LÖVIN

Att bli utkastad ur ett grannland till Europa utan några som helst formella eller lagliga grunder var en omskakande upplevelse. Den tystnad från Kommissionens, EU-parlamentets och svenska regeringens sida som jag upplevt i efterspelet till denna incident har varit än mer skrämmande.

Jag har fått svenska folkets förtroende att vara dess representant i EU-parlamentet. Jag har försökt göra mitt jobb så bra jag bara kan, och till det anser jag det hör att träffa människor i tredje länder som berörs av EU:s fiskeriavtal, och lägga deras åsikter till bedömningarna av dessa avtal. Marocko har velat hindra mig – och tidigare faktiskt också hela fiskeriutskottet i parlamentet från att göra detta. Därmed har man hindrat demokratisk insyn. Detta är helt oacceptabelt!

Därför uppmanar jag idag Sveriges riksdag, och alla europeiska parlament att sända parlamentariska delegationer till Västsahara, så snart som möjligt! Helst i år! Hur många gånger kan Marocko neka oss folkvalda tillträde innan EU formellt måste reagera?

OUM DRAIGA

Oum Draiga ligger i östra Västsahara. Här hoppar FN-soldater från MINURSO-styrkan omkring i sanden 2010 på ett spaningsuppdrag.

I februari 1976, 25 år tidigare, bombades det dåvarande flyktinglägret där. 35 västsaharier dödades, 300 sårades och 135 återfanns aldrig. Några dagar senare bombades lägret igen av marockanskt flyg med bland annat fosforbomber. Ett hundratal offer krävdes.

Källa: Erik Fichtelius "Västsaharas kamp för oberoende." 1978

4

EU-parlamentariker hindrades av marockanska myndigheter från att resa till Västsahara i mars.

1973

bildades Polisario Front. Den 20 maj firar man sin 40-årsdag.

25

års fängelse, 30 års fängelse och livstid blev domarna för Gdeim Izik-fångarna.

20.000

västsaharier byggde upp protestlägret Gdeim Izik 2010, som stormades av marockansk polis.

30

april fattar FN:s säkerhetsråd beslut om en förlängning av MINURSO:s mandat.